

Sak: 25/195
JournalpostID: 25/469
ArkivID: VNK-InnOmr-107000
Saksbehandler: Bente Lindahl
Dato: 19.05.2025

Utvalgssak

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
17/25	Regionrådet i Valdres - IPR	26.05.2025

Høringsuttalelse, bevaringsstrategi for bygder og byers kulturmiljø

Saksopplysninger

Riksantikvaren har sendt «Bevaringsstrategi for bygder og byers kulturmiljø» på høring.
«Bevaringsstrategiene skal tilrettelegge for at kulturminner, kulturmiljøer og landskap blir bevart og brukt som en ressurs i samfunnsutviklingen. Strategiene skal synliggjøre kulturmiljøenes betydning for miljømessig, sosial og økonomisk bærekraft.» (Hentet fra <https://riksantikvaren.no/bevaringsstrategi-for-bygder-og-byer/> 16.05.2025).

Vurdering

Dette arbeidet vurderes som et viktig og positivt skritt i riktig retning. Det er særlig gledelig at strategien legger vekt på både vern og bruk, og at den anerkjenner verdien av fellesskap, boligmiljøer og historiske strukturer i bygdene. Det er avgjørende at vi tar vare på våre kulturmiljøer for å sikre historiske verdier og skape attraktive miljøer for fremtidige generasjoner.

Det er veldig positivt at Riksantikvaren innlemmer ikke-juridisk vernede kulturmiljø og bygningsmiljø som kan være utsatt for forandring, og like verdt å bevare.

Deltema 1: Stedets identitet og særpreg

Strategien understreker betydningen av å bevare historiske strukturer, naturgitte forutsetninger og bygningsmiljøer som gir bygdene særpreg. Arkeologiske spor, gårdshauger og bygningsmiljøer i bygdesentrene trekkes frem som viktige kunnskapskilder. Det legges vekt på landskap, siktlinjer og historiske ferdselsårer - noe som er svært aktuelt i kulturlandskap som i Valdres.

Deltema 2: Der vi møtes

Strategien fremhever grendehus, samfunnshus, forsamlingslokaler og idrettsanlegg som viktige kulturmiljø i bygdene. Disse arenaene er sentrale for lokal identitet, tilhørighet og sosial bærekraft, og strategien oppfordrer til gjenbruk og ny bruk av slike steder. Det pekes på behovet for bedre skjøtsel og bevissthet rundt historiske grøntområder og uterom - som parker og alléer.

Det er meget positivt at Riksantikvaren nevner utfordringen med endrede handlemønstre - når butikker flyttes fra historiske lokasjoner i handlegater til inn på større kjøpesenter, forsvinner den naturlige møteplassen i handlegatene, og disse miljøene blir som tomme skall – dette gjelder i aller høyeste grad bygdene.

Deltema 3: Der vi bor

Småhusbebyggelse og hager i bygdene er under press fra fraflytting. Strategien løfter frem behovet for å bevare mangfoldet av boligtyper og grøntanlegg, og å styrke kunnskapen om deres kulturhistoriske verdi. Dette er særlig relevant i Valdres, hvor mange eldre boligområder og hager fortsatt er intakte og kan være viktige ressurser i stedsutvikling.

Utfordringer og muligheter

Strategien peker på hvordan fraflytting og funksjonstap i bygdesentrene fører til tomme bygg og svekket identitet. Det foreslås tiltak for å styrke sentrum som møteplass og funksjonelt tyngdepunkt, noe som er viktig for å opprettholde levende bygder i Valdres.

Det er behov for bedre kunnskapsgrunnlag og planverktøy i kommunene for å ivareta kulturmiljø i bygdene. Strategien oppfordrer til tverrfaglig samarbeid, lokal medvirkning og bruk av kulturmiljø som ressurs i samfunnsutvikling.

Lenke til strategien <https://riksantikvaren.no/bevaringsstrategi-for-bygder-og-byer>

Forslag til vedtak

Regionrådet i Valdres IPR er positive til Riksantikvaren sin bevaringsstrategi for bygder og byers kulturmiljø, og gir følgende høringsuttalelse:

- det er positivt at strategien legger vekt på både vern og bruk
- vi støtter en synliggjøring av bevaringsverdien til ikke-juridiske vernede kulturmiljø og bygningsmiljø
- bevisstheten i sammenhengen mellom fraflytting og funksjonstap, med tomme bygg og svekket identitet er viktig å synliggjøre
- oppfordring om tverrfaglig samarbeid, lokal medvirkning og bruk av kulturmiljø som ressurs i samfunnsutvikling støttes

Regionrådet i Valdres - IPR 26.05.2025:

Behandling:

RV-IPR- 17/25 Vedtak:

Regionrådet i Valdres IPR er positive til Riksantikvaren sin bevaringsstrategi for bygder og byers kulturmiljø, og gir følgende høringsuttalelse:

- det er positivt at strategien legger vekt på både vern og bruk
- vi støtter en synliggjøring av bevaringsverdien til ikke-juridiske vernede kulturmiljø og bygningsmiljø
- bevisstheten i sammenhengen mellom fraflytting og funksjonstap, med tomme bygg og svekket identitet er viktig å synliggjøre
- oppfordring om tverrfaglig samarbeid, lokal medvirkning og bruk av kulturmiljø som ressurs i samfunnsutvikling støttes